

การบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยตามหลักอิทธิบาท 4 ของสถานศึกษากลุ่มเครือข่าย
สถานศึกษาชะอวด 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3
THE EARLY CHILDHOOD ACADEMIC ADMINISTRATION BASED ON THE
IDDHIBHADA IV PRINCIPAL OF SCHOOL NETWORK GROUP CHA-UAT SCHOOL 2
UNDER NAKHON SI THAMMARAT PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 3

¹โสธญา แก้วจันทร์ Soraya Kaeochan ²บุญเลิศ วีระพรกานต์ Boonlert Wiraponkan
³พระครูเขมธรรมโฆสิต Phrakhruxhemathammakhosit ⁴อภิจิตร ณ นคร Apijit Nanakorn
^{1, 2, 3, 4}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
Corresponding Author E-mail: Soraya.kj2538@Gmail.com

Article Received: March 25, 2026. Revised: September 24, 2026. Accepted: September 27, 2026.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัย 2) ศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยตามหลักอิทธิบาท 4 และ 3) นำเสนอและประเมินแนวทางการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยตามหลักอิทธิบาท 4 ของสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาชะอวด 2 การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ โดยขั้นตอนที่ 1 การสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 16 คน ขั้นตอนที่ 2 การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญ 5 รูป/คน และ ขั้นตอนที่ 3 การสนทนากลุ่มจากผู้ทรงคุณวุฒิ 7 รูป/คน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์แบบอุปนัย

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัย มีข้อจำกัดด้านแหล่งเรียนรู้ สื่ออุปกรณ์ งบประมาณ บุคลากร เวลา และพื้นที่ ส่งผลให้การนำหลักสูตรไปใช้และการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ขาดความหลากหลายและความต่อเนื่อง ครูต้องสอนหลายระดับชั้นจึงมีเวลาเตรียมกิจกรรมไม่เพียงพอ อีกทั้งเทคโนโลยีมีไม่เพียงพอและชำรุด ทำให้การจัดการเรียนรู้ไม่เต็มประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การนิเทศยังไม่ต่อเนื่องจากข้อจำกัดด้านผู้เชี่ยวชาญและภาระงานผู้บริหาร ขณะที่การประเมินพัฒนาการมีภาระงานเอกสารสูง และผู้ปกครองบางส่วนยังไม่เข้าใจรูปแบบการประเมิน ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กอย่างเต็มที่ 2) แนวทางการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยตามหลักอิทธิบาท 4 ประกอบด้วยหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ การจัดประสบการณ์ การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี การนิเทศการศึกษา การประเมินผลพัฒนาการ โดยบูรณาการหลักอิทธิบาท 4 ผ่านกระบวนการ การวางแผน การดำเนินงาน ติดตามประเมินผล และปรับปรุงพัฒนาในทุกขั้นตอน ส่งผลให้การบริหารมีความรอบคอบ และเป็นระบบ และ 3) การนำเสนอและประเมินแนวทางการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยตามหลักอิทธิบาท 4 ของสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาชะอวด 2 พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นตรงกันว่ามีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้ในการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัย

คำสำคัญ: การบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัย, การจัดการศึกษาปฐมวัย, หลักอิทธิบาท 4

Abstract

The objectives of this research article are to study the conditions of Academic Administration in Early Childhood Education, study of Academic Administration Guidelines for Early Childhood Education based on the Four Paths of Accomplishment (Iddhibhata 4) and the presentation and evaluation of the academic administration guidelines for Early Childhood Education based on the Four Paths of Accomplishment (Iddhibhata 4) in the Cha-uat 2 School Network. This research is a qualitative study. The research methodology involved three steps: Step 1: In-depth interviews with 16 key informants; Step 2: In-depth interviews with 5 experts; and Step 3: Focus group discussions with 7 qualified experts. Data were analyzed using inductive reasoning.

The research results found that: 1) The investigation into the current state of early childhood academic administration revealed significant constraints regarding learning resources, instructional media, budgets, personnel, time, and physical space. These limitations hindered the diverse and continuous implementation of curricula and learning experiences. Furthermore, teachers responsible for multiple grade levels faced insufficient preparation time, while inadequate or malfunctioning technology diminished instructional efficiency. Academic supervision also lacked continuity due to a shortage of specialists and the heavy workloads of administrators. Additionally, developmental assessments were burdened by extensive documentation, and a lack of understanding among some parents regarding assessment formats limited their full participation in child development. 2) The Academic Administration Guidelines for Early Childhood Education Based on the Four Paths of Accomplishment (Iddhibhata 4) include curriculum development and implementation, the organization of learning experiences, and the development of instructional media, innovation, and technology, as well as educational supervision and developmental assessment. These components are effectively enhanced through the integration of the Four Paths of Accomplishment (Iddhipada IV) within the administrative cycle of planning, implementation, monitoring, and improvement. Such integration ensures that the administrative process remains both systematic and prudent. 3) The presentation and evaluation of the academic administration guidelines for Early Childhood Education based on the Four Paths of Accomplishment (Iddhibhata 4) in the Cha-uat 2 School Network found that experts agreed the guidelines are appropriate, feasible, and beneficial for implementation in the Academic Administration in Early Childhood Education.

Keywords: Early Childhood Academic Administration, Early Childhood Education Management, Iddhibhata 4 Principles

บทนำ

การศึกษาปฐมวัยเป็นการพัฒนาเด็ก ตั้งแต่แรกเกิดถึง 6 ปีบริบูรณ์อย่างเป็นองค์รวมบนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูและการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติ และพัฒนาการตามวัยของเด็กแต่ละคนให้เต็มตามศักยภาพภายใต้บริบทสังคม และวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ด้วยความรักความเอื้ออาทร และความเข้าใจของทุกคน เพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เกิดคุณค่าต่อตนเองครอบครัวชุมชนสังคม และประเทศชาติมุ่งพัฒนาเด็กทุกคนให้ได้รับการพัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา อย่างมีคุณภาพ และต่อเนื่อง ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างมีความสุข และเหมาะสมตามวัย มีทักษะชีวิต และปฏิบัติตน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นคนดี มีวินัย และสำนึกความเป็นไทย โดยความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา พ่อแม่ ครอบครัว ชุมชน และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็ก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

การจัดการศึกษาระดับปฐมวัยจะมีคุณภาพ หรือไม่ มากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการที่สำคัญที่สุดได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งจะต้องให้ความสำคัญแก่งานวิชาการเข้าใจขอบเขตหน้าที่ภาระความรับผิดชอบงานวิชาการเป็นอย่างดี การบริหารงานวิชาการจึงเป็นงานหลักของการบริหารโรงเรียนเปรียบเสมือนหัวใจของโรงเรียน มาตรฐาน และคุณภาพของโรงเรียนมักจะพิจารณาจากผลงานด้านวิชาการเป็นสำคัญ เนื่องจากงานวิชาการเกี่ยวกับหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาสติปัญญา ความรู้ ความสามารถ ของนักเรียน และการบริหารงานวิชาการเป็นหัวใจสำคัญในการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งจะต้องขับเคลื่อน ลงสู่สถานศึกษาโดยทันที มีแนวทางในการนิเทศติดตาม ส่งเสริมสนับสนุนประสิทธิภาพในการทำงาน ทั้งในด้านคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษา ระบบประกันคุณภาพ การปฏิรูปหลักสูตรปฏิรูปการเรียนรู้อุทิศให้เด็กเพื่อสร้างความเข้มแข็งของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง (ยุทธนา เกื้อกุล, 2560)

สถานศึกษากลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาชะอวด 2 คือสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ภายในอำเภอชะอวดโดยแบ่งกลุ่มเป็น 4 กลุ่มเครือข่ายกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาชะอวด 2 มีจำนวนสถานศึกษาทั้งหมด 14 สถานศึกษา ได้แก่ โรงเรียนบ้านตรอกแค โรงเรียนบ้านหนองหาด โรงเรียนบ้านไสถิ่น โรงเรียนบ้านดอนตาหงษ์ โรงเรียนวัดควนใส โรงเรียนบ้านควนชิง โรงเรียนบ้านทุ่งไคร้ โรงเรียนวัดควนยาว โรงเรียนวัดควนป้อม โรงเรียนวัดควนเค็ง โรงเรียนวัดปากควน โรงเรียนวัดท่าเสม็ด โรงเรียนบ้านหนองหิน โรงเรียนบ้านบางน้อย (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3, 2567) ประสพปัญหาในการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยที่ส่งผลต่อคุณภาพและความต่อเนื่องของการดำเนินงาน งานวิชาการคือหัวใจสำคัญของสถานศึกษาที่ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นภารกิจหลักที่ขับเคลื่อนคุณภาพการจัดการเรียนการสอน แม้ว่างานด้านอื่นๆ จะมีความสำคัญเช่นกัน แต่ก็เป็นเพียงส่วนเสริมที่สนับสนุนให้งานวิชาการดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพผู้บริหารจึงมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนครูให้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรอย่างแท้จริง การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดที่ทำให้สถานศึกษาสามารถพัฒนาเด็กได้ (ไกรวัลย์ รัตน์, 2560)

ในปัจจุบันการนำ ธรรมะ หรือ หลักธรรมของพระพุทธศาสนาประยุกต์ใช้ เพื่อสร้างบรรยากาศการทำงานที่พึงประสงค์ในแบบที่แต่ละคนต่างรู้หน้าที่ของตนเอง ช่วยให้บรรยากาศในองค์กรเป็นมิตร และเกิดความร่มเย็นเป็นสุข เนื่องจากประสบความสำเร็จในการทำงานด้วยกันทุกคนทั้งผู้บริหาร เจ้าของกิจการ หัวหน้า และผู้ลงมือปฏิบัติ ดังนั้น ธรรมะที่เหมาะสมสำหรับผู้ปฏิบัติงาน คือ อิทธิบาท 4 ซึ่งหมายถึง ธรรมแห่ง

ความสำเร็จ ประกอบด้วย ฉันทะหรือ ความพอใจ หมายถึง ผู้ปฏิบัติงานต้องชอบหรือศรัทธาในงานที่ทำอยู่ และมีความสุขกับงานที่ได้รับมอบหมาย วิริยะ หรือ ความพากเพียร หมายถึง ผู้ปฏิบัติงานจะต้องมีความขยันหมั่นเพียรในการทำงานที่ได้รับมอบหมาย รวมทั้งหมั่นฝึกตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น จิตตะ หรือ ความเอาใจใส่ หมายถึง ผู้ปฏิบัติงานจะต้องมีจิตใจหรือสมาธิจดจ่อกับงานที่ทำ รวมถึงมีความรอบคอบ และความรับผิดชอบในงานที่ทำอย่างเต็มสติกำลัง และ วิมังสา หรือ ความหมั่นตรองพิจารณาหาเหตุผลในงานที่ทำ หมายถึง ทำงานด้วยปัญญา ด้วยสมองคิด รวมถึงเข้าใจในงานอย่างลึกซึ้งทั้งในแง่ขั้นตอน และผลสำเร็จหรือผลสัมฤทธิ์ของงาน (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2567)

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยมีความประสงค์ที่จะศึกษาการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยตามหลักอริยบท 4 ของสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาเขต 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 ซึ่งผลจากการศึกษาในครั้งนี้จะเป็นข้อมูลพื้นฐานที่ช่วยในการพัฒนาและวางแผนในการบริหารจัดการ ตลอดจนปรับปรุงให้สถานศึกษา มีการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยของผู้บริหารสถานศึกษาให้มีคุณภาพ และมาตรฐานมากขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยของสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาเขต 2
2. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยตามหลักอริยบท 4 ของสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาเขต 2
3. เพื่อนำเสนอและประเมินแนวทางการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยตามหลักอริยบท 4 ของสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาเขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยของสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาเขต 2

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาเขต 2 จำนวน 16 คนประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 4 คน ครูผู้สอนระดับปฐมวัยในกลุ่มเครือข่ายการศึกษาเขต 2 จำนวน 10 คน ผู้ปกครองระดับปฐมวัยในกลุ่มเครือข่ายการศึกษา จำนวน 2 คน

2. เครื่องมือการวิจัย แบบสัมภาษณ์เชิงลึก

3. การวิเคราะห์ข้อมูล 1) นำรายละเอียดจากการสัมภาษณ์เชิงลึกการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยของสถานศึกษา มารวบรวมเรียบเรียงตามประเด็นสอดคล้องกับกรอบแนวคิดการวิจัย เป็นผลการศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยของสถานศึกษา 2) นำผลการศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัย เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอความเห็น และข้อเสนอแนะเบื้องต้น 3) ปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยตามหลักอิทธิบาท 4 ของสถานศึกษา

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จากผู้เชี่ยวชาญในการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยตามหลักอิทธิบาท 4 จำนวน 5 รูป/ คน ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน 2) ครูผู้สอนระดับปฐมวัย จำนวน 1 คน 3) ผู้บริหารสถานศึกษานอกกลุ่มเครือข่าย จำนวน 1 คน 4) ศึกษานิเทศก์ที่รับผิดชอบการศึกษาระดับปฐมวัย จำนวน 1 คน 5) พระภิกษุที่มีคุณวุฒิด้านการศึกษ จำนวน 1 รูป

2. เครื่องมือการวิจัย แบบสัมภาษณ์เชิงลึก

3. การวิเคราะห์ข้อมูล 1) วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 คน เพื่อดำเนินการจัดทำ ร่างแนวทางการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยตามหลักอิทธิบาท 4 ของสถานศึกษา 2) ปรับแก้ไข เพิ่มเติมข้อมูลตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญในแต่ละประเด็น 3) นำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อขอความเห็นและข้อเสนอแนะเบื้องต้น 4) ปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

ระยะที่ 3 นำเสนอและประเมินแนวทางการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยตามหลักอิทธิบาท 4 ของสถานศึกษา

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จากผู้ร่วมสนทนากลุ่มโดยเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารสถานศึกษาที่ปฏิบัติหน้าที่ประธานกลุ่มเครือข่ายการศึกษา จำนวน 1 คน 2) ผู้บริหารสถานศึกษาวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ จำนวน 2 คน 3) ผู้บริหารสถานศึกษานอกกลุ่มเครือข่าย จำนวน 1 คน 4) ครูผู้สอนระดับปฐมวัย จำนวน 2 คน 5) ครูผู้สอนระดับปฐมวัยที่มีผลงานที่มีผลการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) จำนวน 1 คน

2. เครื่องมือการวิจัย แบบประเมินการสนทนากลุ่ม

3. การวิเคราะห์ข้อมูล 1) ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มแนวทางการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยตามหลักอิทธิบาท 4 ของสถานศึกษา รวบรวมข้อมูลข้อเสนอแนะในประเด็นต่างๆ 2) ปรับแก้ไข เพิ่มเติมข้อมูลตามข้อเสนอแนะ 3) จัดทำเป็นแนวทางการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยตามหลักอิทธิบาท 4 ของสถานศึกษา เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอความเห็นและข้อเสนอแนะเบื้องต้น 4) ปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาและจัดทำเป็นแนวทางการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยตามหลักอิทธิบาท 4 ของสถานศึกษาฉบับสมบูรณ์

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยของสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายสถานศึกษา เขต 2 ผลการศึกษาพบว่ายังประสบข้อจำกัดหลายประการที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา โดยเฉพาะด้านทรัพยากรที่ยังไม่เพียงพอ ทั้งแหล่งเรียนรู้ สื่อ อุปกรณ์การเรียนการสอน และเทคโนโลยีที่มีความจำกัดหรืออยู่ในสภาพไม่พร้อมใช้งาน ประกอบกับจำนวนบุคลากรที่ไม่เพียงพอ ทำให้ครูต้องรับผิดชอบหลายระดับชั้น ส่งผลต่อการออกแบบและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับพัฒนาการเด็ก นอกจากนี้ เอกสารหลักสูตรที่มีความซับซ้อนยังส่งผลให้ครูมีความเข้าใจและการนำไปใช้ที่แตกต่างกัน ทำให้การดำเนินงานด้านหลักสูตรขาดความเป็นเอกภาพและความต่อเนื่อง ในด้านการจัดประสบการณ์ พบว่ายังมีข้อจำกัดด้านเวลา พื้นที่ และความพร้อมของสื่อ ส่งผลให้ไม่สามารถจัดกิจกรรมที่เน้นประสบการณ์ตรงและความหลากหลายของการเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่ ขณะที่การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยียังขาดการสนับสนุนอย่างเพียงพอ

ทั้งด้านงบประมาณและอุปกรณ์ ส่งผลให้การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ยังไม่ครอบคลุม ส่วนการนิเทศการศึกษายังขาดความต่อเนื่อง เนื่องจากข้อจำกัดด้านเวลาและการขาดผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง ทำให้การให้คำปรึกษาและติดตามการพัฒนาครูยังไม่ทั่วถึง สำหรับการประเมินพัฒนาการเด็ก ครูยังมีภาระงานด้านเอกสารจำนวนมาก และต้องดูแลเด็กหลายระดับ ส่งผลให้การติดตามพัฒนาการรายบุคคลทำได้ไม่เต็มที่ อีกทั้งผู้ปกครองบางส่วนยังขาดความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินตามสภาพจริง โดยภาพรวมสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนาระบบบริหารจัดการอย่างเป็นองค์รวม ทั้งด้านทรัพยากร บุคลากร กระบวนการ และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

2. แนวทางการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยตามหลักอิทธิบาท 4 ของสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาเซวอด 2

2.1 หลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ สถานศึกษาดำเนินการพัฒนาหลักสูตรโดยเริ่มจากการวิเคราะห์บริบทของชุมชน ความต้องการของผู้เรียน และนโยบายทางการศึกษา เพื่อนำไปกำหนดเป้าหมายและแนวทางที่เหมาะสม จากนั้นจึงวางโครงสร้างหลักสูตร กำหนดมาตรฐาน ตัวบ่งชี้ และจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ที่ครอบคลุมพัฒนาการเด็กทุกด้าน โดยมี ฉันทะ เป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญ เมื่อได้นำหลักสูตรไปใช้ในห้องเรียน สถานศึกษาจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เหมาะสมกับวัย และส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านสื่อและสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม ควบคู่กับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน โดยใช้ วิริยะ ในการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งมีการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการใช้หลักสูตรผ่านการสังเกต พฤติกรรมและการประเมินตามสภาพจริง โดยใช้ จิตตะ ในการวิเคราะห์ข้อมูล ท้ายที่สุด สถานศึกษานำผลการประเมินมาปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้มีความเหมาะสมและมีคุณภาพยิ่งขึ้น โดยใช้ วิมังสา ทำให้เกิดกระบวนการพัฒนาหลักสูตรที่เป็นระบบ ต่อเนื่อง และยั่งยืน

2.2 การจัดประสบการณ์ ผู้บริหารและครูร่วมกันวิเคราะห์บริบทของสถานศึกษา ความต้องการของเด็ก และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เพื่อนำไปวางแผนการจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมกับวัย โดยกำหนดหน่วยการเรียนรู้และกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการรอบด้าน พร้อมใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ที่สอดคล้องกับชีวิตประจำวันของเด็ก โดยมี ฉันทะ เป็นแรงขับเคลื่อนในการดำเนินการ ครูจัดกิจกรรมที่เน้นการลงมือปฏิบัติ การเล่น และการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง โดยทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก กระตุ้นให้เด็กคิดและแสดงออกอย่างอิสระ พร้อมทั้งปรับกิจกรรมให้ยืดหยุ่นตามความสนใจของเด็ก โดยใช้ วิริยะ ในการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และมีการประเมินพัฒนาการเด็กผ่านการสังเกต การสนทนา และผลงานของเด็ก เพื่อสะท้อนความก้าวหน้า โดยใช้ จิตตะ ภายหลังการประเมิน ครูนำข้อมูลมาวิเคราะห์และปรับปรุงรูปแบบกิจกรรม วิธีการสอน และสื่อการเรียนรู้ รวมทั้งแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชุมชนวิชาชีพ (PLC) เพื่อพัฒนาการจัดประสบการณ์ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น โดยใช้ วิมังสา ส่งผลให้การจัดประสบการณ์มีความเป็นระบบ มีคุณภาพ และตอบสนองต่อพัฒนาการของเด็กได้อย่างแท้จริง

2.3 การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี ผู้บริหารและครูร่วมกันวิเคราะห์หลักสูตร บริบทสถานศึกษา ความต้องการของเด็ก และทรัพยากรที่มีอยู่ เพื่อกำหนดเป้าหมายและออกแบบสื่อที่เหมาะสมกับวัย ทั้งสื่อดิจิทัล เกมการศึกษา และสื่อจากธรรมชาติ โดยคำนึงถึงความปลอดภัยและพัฒนาการของเด็กเป็นสำคัญ โดยมี ฉันทะ เป็นพื้นฐานในการดำเนินงาน ในการปฏิบัติ ครูพัฒนาสื่อและนวัตกรรมจากวัสดุในท้องถิ่น รวมถึงใช้เทคโนโลยีในการจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านการลงมือทำและการเล่น พร้อมทั้งทดลองใช้สื่อในสถานการณ์จริงและปรับให้สอดคล้องกับความสนใจของเด็ก โดยใช้ วิริยะ ในการ

ดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ภายหลังการใช้สื่อ ครูประเมินผลจากพฤติกรรมของเด็ก ข้อมูลสะท้อนผล และความคิดเห็นจากผู้ปกครอง เพื่อนำมาวิเคราะห์และปรับปรุงสื่อให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทั้งด้านเนื้อหาและรูปแบบกิจกรรม โดยใช้ วิมังสา และขับเคลื่อนการพัฒนาอย่างต่อเนื่องด้วย จิตตะ ส่งผลให้การจัดการเรียนรู้มีคุณภาพ ทันสมัย และสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเทคโนโลยี

2.4 การนิเทศการศึกษา ผู้บริหารและหัวหน้าฝ่ายวิชาการร่วมกันวิเคราะห์สภาพการจัดประสบการณ์ของครู รวมทั้งนโยบายและมาตรฐานหลักสูตร เพื่อกำหนดเป้าหมาย รูปแบบ และเครื่องมือในการนิเทศอย่างชัดเจน เช่น การสังเกตชั้นเรียน การประชุม PLC และแบบบันทึกนิเทศ โดยมี ฉันทะ เป็นแรงขับเคลื่อน ในการดำเนินงาน ผู้บริหารลงพื้นที่สังเกตการจัดกิจกรรมจริง พร้อมทั้งพูดคุยแลกเปลี่ยนและให้ข้อเสนอแนะเชิงกลยุทธแก่ครู เพื่อให้สามารถปรับปรุงการสอนได้อย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม โดยใช้ วิริยะ ในการติดตามและพัฒนา ภายหลังการนิเทศ มีการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลจากการสังเกตและการสะท้อนผล เพื่อนำมาเปรียบเทียบกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยใช้ วิมังสา จากนั้นผู้บริหารและครูร่วมกันปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ พร้อมนำผลไปใช้วางแผนในรอบต่อไป โดยใช้ จิตตะ ส่งผลให้การนิเทศเป็นระบบ ต่อเนื่อง และยกระดับคุณภาพการจัดประสบการณ์ปฐมวัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.5 การประเมินผลพัฒนาการ ครูศึกษามาตรฐานและตัวบ่งชี้ของหลักสูตรปฐมวัย เพื่อกำหนดแนวทางและวิธีการประเมินที่ครอบคลุมพัฒนาการทั้งด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยใช้วิธีการที่หลากหลาย เช่น การสังเกต การบันทึกพฤติกรรม และแฟ้มสะสมงาน พร้อมกำหนดช่วงเวลาและเกณฑ์การประเมินอย่างชัดเจน โดยมี ฉันทะ เป็นพื้นฐานในการดำเนินงาน ในการปฏิบัติครูประเมินพัฒนาการเด็กอย่างต่อเนื่องในสถานการณ์จริง ผ่านกิจกรรมต่างๆ โดยเน้นการเก็บข้อมูลรายบุคคลตามสภาพจริงอย่างเป็นธรรมชาติ และไม่กดดันเด็ก พร้อมจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ โดยใช้ วิริยะ ในการดำเนินงาน ภายหลังการประเมิน ครูนำข้อมูลมาวิเคราะห์ เปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐาน และสรุปผลพัฒนาการรายบุคคล เพื่อสื่อสารกับผู้ปกครอง โดยใช้ จิตตะ จากนั้นนำผลไปปรับปรุงการจัดประสบการณ์การสอน และวิธีการประเมินในรอบต่อไป โดยใช้ วิมังสา ส่งผลให้การประเมินมีความเป็นระบบ มีคุณภาพ และสนับสนุนการพัฒนาเด็กได้อย่างต่อเนื่องตามหลัก PDCA

3. การนำเสนอและประเมินแนวทางการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยตามหลักอิทธิบาท 4 ของสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาช่อหวด 2

3.1 หลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ สถานศึกษาพัฒนาหลักสูตรอย่างเป็นระบบ โดยวิเคราะห์บริบท ความต้องการของผู้เรียน และนโยบาย เพื่อนำมากำหนดเป้าหมาย โครงสร้างหลักสูตร และแผนการจัดประสบการณ์ที่ครอบคลุมพัฒนาการทุกด้าน โดยมี ฉันทะ เป็นแรงขับเคลื่อน จากนั้นนำหลักสูตรไปใช้จริงผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย เหมาะสมกับวัย และสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน โดยใช้ วิริยะ ในการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งมีการติดตามและประเมินผลตามสภาพจริง โดยใช้จิตตะ ในการวิเคราะห์ข้อมูล ท้ายที่สุด สถานศึกษานำผลการประเมินมาปรับปรุงหลักสูตรทั้งด้านโครงสร้าง เนื้อหา และกระบวนการจัดประสบการณ์ โดยใช้ วิมังสา ส่งผลให้การพัฒนาหลักสูตรเป็นไปอย่างต่อเนื่อง มีระบบ และยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยอย่างยั่งยืน

3.2 การจัดประสบการณ์ ผู้บริหารและครูร่วมกันวิเคราะห์บริบท ความต้องการของเด็ก และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เพื่อนำมาวางแผนการจัดประสบการณ์ กำหนดหน่วยการเรียนรู้และออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการรอบด้านอย่างเหมาะสมกับวัย โดยมี ฉันทะ เป็นแรงขับเคลื่อน ในการดำเนินงาน

ครูจัดกิจกรรมที่เน้นการเรียนรู้ผ่านการเล่นและประสบการณ์ตรง เปิดโอกาสให้เด็กคิด วิเคราะห์ และแสดงออกอย่างอิสระ ภายใต้บรรยากาศที่ยืดหยุ่นและมีความสุข พร้อมทั้งติดตามและประเมินพัฒนาการตามสภาพจริง โดยใช้ วิธียะ และ จิตตะ ในการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ภายหลังการประเมิน ครูนำผลมาวิเคราะห์ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชุมชนวิชาชีพ (PLC) เพื่อปรับปรุงกิจกรรม วิธีการสอน และสื่อการเรียนรู้ โดยใช้ วิมังสา ส่งผลให้การจัดประสบการณ์มีความเป็นระบบ มีคุณภาพ และตอบสนองต่อพัฒนาการของเด็กได้อย่างแท้จริง

3.3 การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี ผู้บริหารและครูร่วมกันวิเคราะห์หลักสูตร บริบทสถานศึกษา ความต้องการของเด็ก และทรัพยากรที่มีอยู่ เพื่อนำมากำหนดเป้าหมายและออกแบบสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสม ปลอดภัย และสอดคล้องกับพัฒนาการเด็ก โดยมี ฉันทะ เป็นพื้นฐานในการดำเนินงาน ในการปฏิบัติ ครูสร้างและพัฒนาสื่อ รวมทั้งนวัตกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านการลงมือทำและการเล่น พร้อมทั้งทดลองใช้ในสถานการณ์จริงและปรับให้เหมาะสมกับความแตกต่างของเด็กแต่ละคน โดยใช้ วิธียะ ในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ภายหลังการใช้สื่อ มีการติดตามและประเมินผลจากพฤติกรรมเด็ก การสะท้อนผล และความคิดเห็นจากผู้ปกครอง เพื่อนำมาวิเคราะห์และปรับปรุงสื่อให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยใช้ วิมังสา และ จิตตะ ส่งผลให้การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเป็นไปอย่างต่อเนื่อง มีคุณภาพ และยกระดับการจัดการเรียนรู้ปฐมวัยให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างยั่งยืน

3.4 การนิเทศการศึกษา ผู้บริหารและหัวหน้าฝ่ายวิชาการดำเนินการนิเทศอย่างเป็นระบบ โดยเริ่มจากการวิเคราะห์สภาพการจัดการเรียนรู้ของครู ปัญหา จุดแข็ง และแนวทางพัฒนา ควบคู่กับนโยบาย และมาตรฐานหลักสูตร เพื่อนำมากำหนดเป้าหมาย รูปแบบ และเครื่องมือในการนิเทศที่ชัดเจน โดยมี ฉันทะ เป็นแรงขับเคลื่อน ในการดำเนินงานมีการลงพื้นที่นิเทศในห้องเรียนจริง ผ่านการสังเกตกิจกรรม สภาพแวดล้อม และพฤติกรรมเด็ก พร้อมทั้งให้คำแนะนำเชิงกลยาณมิตรแก่ครู เพื่อนำไปปรับปรุงการสอนได้ทันที โดยใช้ วิธียะ ในการติดตามและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ภายหลังการนิเทศ มีการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำมาเปรียบเทียบกับเป้าหมายที่กำหนด โดยใช้ วิมังสา จากนั้นร่วมกันสะท้อนผลและวางแผนพัฒนา เช่น การปรับกิจกรรม การพัฒนาครู และการดำเนินงาน PLC โดยใช้ จิตตะ ส่งผลให้การนิเทศเชื่อมโยงสู่การพัฒนาอย่างต่อเนื่องตามวงจร PDCA และยกระดับคุณภาพการจัดประสบการณ์ปฐมวัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.5 การประเมินผลพัฒนาการ ครูดำเนินการประเมินอย่างเป็นระบบ โดยศึกษามาตรฐาน และตัวบ่งชี้ของหลักสูตร เพื่อกำหนดแนวทาง วิธีการ และเกณฑ์การประเมินที่ครอบคลุมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน โดยมี ฉันทะ เป็นพื้นฐานในการดำเนินงาน ในการปฏิบัติ ครูประเมินพัฒนาการผ่านการสังเกตและการเก็บข้อมูลตามสภาพจริงอย่างต่อเนื่อง โดยใช้วิธีการที่หลากหลาย เช่น การบันทึกพฤติกรรมและแฟ้มสะสมงาน เพื่อสะท้อนพัฒนาการของเด็กอย่างแท้จริง โดยใช้ วิธียะ ควบคู่กับการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างรอบคอบตามหลัก จิตตะ เพื่อสรุปผลและสื่อสารกับผู้ปกครองภายหลังการประเมิน ครูนำผลไปปรับปรุงการจัดประสบการณ์ การสอน และวิธีการประเมินให้เหมาะสมกับความแตกต่างของเด็ก โดยใช้ วิมังสา ส่งผลให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตามวงจร PDCA และยกระดับคุณภาพพัฒนาเด็กปฐมวัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่าแนวทางดังกล่าวมีความเหมาะสม เป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้ในการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัย

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยสำคัญที่นำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาศาภาพการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยของสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายสถานศึกษา เขต 2 พบว่า ยังมีข้อจำกัดหลายด้านที่ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการเรียนรู้ โดยในด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้มีข้อจำกัดด้านแหล่งเรียนรู้ อุปกรณ์ และบุคลากร รวมทั้งความซับซ้อนของเอกสารหลักสูตร ทำให้การจัดกิจกรรมขาดความหลากหลายและครูมีความเข้าใจในการนำไปใช้แตกต่างกัน ด้านการจัดประสบการณ์และการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี พบว่ามีข้อจำกัดด้านสื่อ วัสดุ เวลา พื้นที่ และงบประมาณ รวมถึงอุปกรณ์เทคโนโลยีที่ไม่เพียงพอหรือชำรุด ส่งผลให้ครูไม่สามารถจัดกิจกรรมที่เน้นการลงมือปฏิบัติได้อย่างเต็มที่ และต้องปรับแผนการสอนอยู่บ่อยครั้ง อีกทั้งภาระงานสอนหลายระดับชั้นยังทำให้การออกแบบกิจกรรมไม่สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กได้อย่างเต็มศักยภาพ ในด้านการนิเทศการศึกษาและการประเมินผลพัฒนาการ พบว่าขาดผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านและมีข้อจำกัดด้านเวลา ส่งผลให้การนิเทศไม่ต่อเนื่องและไม่ครอบคลุม ขณะเดียวกันครูมีภาระงานเอกสารจำนวนมาก ทำให้การติดตามพัฒนาการเด็กลดลง อีกทั้งผู้ปกครองบางส่วนยังขาดความเข้าใจในการประเมิน ส่งผลให้ครูมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กยังไม่เต็มที่ ทั้งนี้ เพราะว่าการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยยังเผชิญข้อจำกัดด้านทรัพยากร บุคลากร เวลา และความเข้าใจเชิงวิชาการ ซึ่งล้วนส่งผลต่อคุณภาพการจัดการศึกษา ดังนั้น การสนับสนุนเชิงระบบทั้งด้านนโยบาย การบริหารจัดการ และการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง จึงเป็นปัจจัยสำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษาปฐมวัยให้บรรลุเป้าหมายตามหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสาธิตา แดงภิรมย์ และนันทิยา น้อยจันทร์ (2565) ที่พบว่า แนวทางการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยตามกรอบมาตรฐานหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ของโรงเรียนในสำนักงานเขตจอมทอง สังกัดกรุงเทพมหานคร มีสภาพปัจจุบันภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสภาพที่พึงประสงค์มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด และแนวทางการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยตามกรอบมาตรฐานหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ของโรงเรียนในสำนักงานเขตจอมทอง สังกัดกรุงเทพมหานคร ดังนี้ 1) ด้านการจัดประสบการณ์เรียนรู้ คือ การให้ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม ส่งเสริมการเรียนรู้ ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 โดยจัดกิจกรรมประสบการณ์เรียนรู้ตามความสนใจของเด็กอย่างหลากหลายตามความถนัดและความสามารถของเด็กปฐมวัย 2) ด้านสื่อการเรียนเรียนการสอน คือ การจัดให้มีสื่ออุปกรณ์/เครื่องเล่นตามมุมต่างๆ อย่างเพียงพอ จัดหาสื่อเทคโนโลยีมาใช้จัดประสบการณ์การเรียนรู้ได้ตรงตามสาระการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร และการจัดทำทะเบียนสื่อการเรียนการสอนเป็นปัจจุบัน 3) ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ คือ การจัดอบรมให้กับครูปฐมวัยให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาได้สอดคล้องกับสภาพความต้องการของชุมชนและการเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นเพื่อนำมาพัฒนาตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 จากผู้ใช้หลักสูตร ผู้มีส่วนร่วม ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิในด้านต่างๆ ในการจัดทำหลักสูตร 4) ด้านการวัดและประเมินพัฒนาการ คือ การพัฒนาเครื่องมือการวัดและประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยให้มีประสิทธิภาพเป็นประจำทุกปี ใช้เครื่องมือการวัดและประเมินพัฒนาการที่หลากหลายตามหลักการวัดและประเมินผลเด็กปฐมวัยและการจัดประชุมอบรมครูปฐมวัยเพื่อให้มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการวัดและประเมินพัฒนาการด้วยวิธีการต่างๆ และ 5) ด้านการนิเทศภายใน คือ การประชาสัมพันธ์เผยแพร่การนิเทศภายใน

อย่างเป็นระบบดำเนินการนิเทศการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในรูปแบบที่หลากหลายและเหมาะสมกับโรงเรียน โดยเน้นให้ครูปฐมวัยนิเทศช่วยเหลือและแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

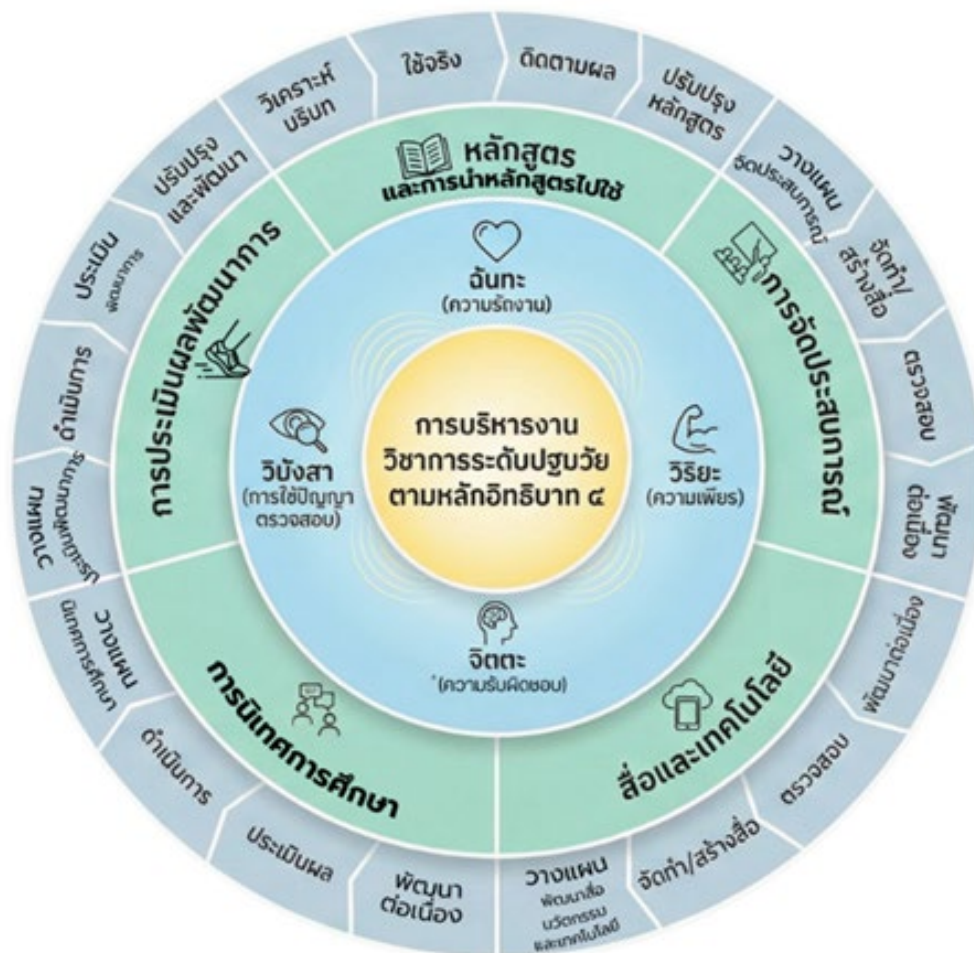
2. ผลการศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยตามหลักอิทธิบาท 4 ของสถานศึกษา แนวทางการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยตามหลักอิทธิบาท 4 ของสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายสถานศึกษา ชะวอด 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 มีขั้นตอนการบริหารงาน วิชาการระดับปฐมวัย ประกอบด้วย 1) หลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ 2) การจัดประสบการณ์ 3) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี 4) การนิเทศการศึกษา 5) การประเมินผลพัฒนาการ โดยบูรณาการตามหลักอิทธิบาท 4 เข้ากับกระบวนการบริหารงานวิชาการอย่างต่อเนื่อง กล่าวคือ การบริหารงานด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ มี ฉันทะ เป็นแรงขับเคลื่อนให้ครูเกิดความรักและความพึงพอใจในการพัฒนาหลักสูตรอย่างเป็นระบบ และนำไปสู่การจัดกิจกรรมที่เน้นการลงมือปฏิบัติ การเล่น และประสบการณ์ตรง โดยปรับให้สอดคล้องกับความสนใจและความแตกต่างของเด็กตามหลัก วิริยะ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ในด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี ครูได้สร้างและประยุกต์ใช้สื่อจากวัสดุท้องถิ่นและเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง สะท้อนถึงความเพียรและความเอาใจใส่ตามหลัก วิริยะ และ จิตตะ ขณะเดียวกัน การนิเทศศึกษาดำเนินการอย่างเป็นระบบ โดยมีการวางแผนกำหนดเป้าหมาย และลงพื้นที่ให้คำแนะนำเชิงกลยุธมิตรแก่ครู ตามหลัก ฉันทะ และ วิริยะ นอกจากนี้ ครูยังประเมินพัฒนาการเด็กอย่างต่อเนื่อง และนำผลมาวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงการจัดประสบการณ์และการประเมินในรอบถัดไปตามหลัก วิมังสา ส่งผลให้การบริหารงานวิชาการปฐมวัยที่บูรณาการหลักอิทธิบาท 4 ดำเนินไปอย่างเป็นระบบ ต่อเนื่อง และยั่งยืน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าแนวทางดังกล่าวมีขั้นตอนชัดเจนและการใช้หลักอิทธิบาท 4 ซึ่งเป็นหลักธรรมแห่งความสำเร็จของงานมาประยุกต์ใช้จึงส่งผลให้การบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยเป็นไปด้วยดีตามเป้าหมาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของนันทิชา ตั้งมั่น (2568) ที่พบว่า การบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2 โดยรวมและรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมาก และแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควรเข้ารับการอบรมพัฒนาตนเองเพิ่มเติมเพื่อศึกษาการวางแผนกำหนดนโยบายและเป้าหมายในการจัดทำหลักสูตร ส่งเสริมให้ครูเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาเด็กเป็นสำคัญ ศึกษาการวางแผนการประเมินผลพัฒนาการเด็กให้เป็นไปตามหลักสูตรด้วยวิธีการประเมินที่หลากหลาย กำหนดคุณภาพของสื่อและนวัตกรรมให้มีประสิทธิภาพ ศึกษาการนิเทศอย่างสร้างสรรค์เพื่อยกระดับคุณภาพของเด็กและเพิ่มประสิทธิภาพของการศึกษา และสอดคล้องกับงานวิจัยของดิเรกฤทธิ์ ยุเหล็ก (2565) ที่พบว่า การใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามทฤษฎีของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานการศึกษา เทศบาลนครภูเก็ต คือ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีวิสัยทัศน์ที่ทันสมัย พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงของข้อมูลข่าวสารที่รวดเร็ว ต้องให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนรู้ของครูและการนำสื่อมาใช้กับผู้เรียนมีการสร้างแบบวัดและประเมินผลที่เกิดจากความต้องการของครูและผู้เรียนที่เน้นการประเมินเพื่อพัฒนาแบบรอบด้าน รวมทั้งผู้บริหารสถานศึกษาต้องนิเทศการสอนเพื่อให้ครูเกิดการพัฒนาหรือปรับปรุงให้ดีขึ้น

3. การนำเสนอและประเมินแนวทางการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยตามหลักอิทธิบาท 4 ของสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาชะวอด 2 ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นตรงกันว่า มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ สอดคล้องกับการวิจัยของวณัศฐรงค์ ศิริกรจรัส (2567) ที่พบว่า

แนวทางการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยของโรงเรียนในอำเภอนครไทยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 3 โดยมีการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัย มี 6 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาประชุมเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรระดับปฐมวัย และร่วมพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ศึกษาหลักสูตรสถานศึกษา จัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ระดับปฐมวัย สำรวจและวางแผนตั้งงบประมาณจัดหาสื่อในแผนปฏิบัติการประจำปี ด้านการนิเทศการศึกษา แต่งตั้งคณะทำงานการนิเทศและนำผลการนิเทศ มาร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อเสนอแนะแนวทางให้ครู ด้านการวัดและประเมินผลนิเทศ ติดตามและประเมินพัฒนาการเด็กอย่างเป็นระบบ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา กำหนดนโยบายและสร้างข้อตกลงร่วมกันในการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้ คือ การบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยตามหลักอิทธิบาท 4 ของสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาชะอวด 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยตามหลักอิทธิบาท 4 ของสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายสถานศึกษา ชะอวด 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3

จากภาพที่ 1 มื่ออธิบายว่า

การบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยตามหลักอิทธิบาท 4 ของสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาช่อหวด 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 ดังนี้ การบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัย ประกอบด้วย 1) หลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ 2) การจัดประสบการณ์ 3) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี 4) การนิเทศการศึกษา 5) การประเมินผลพัฒนาการ และบูรณาการหลักอิทธิบาท 4 ประกอบด้วย 1) ฉันทะ (ความรักความพอใจในงานวิชาการระดับปฐมวัย) 2) วิริยะ (ความขยันหมั่นเพียรกับงานวิชาการระดับปฐมวัย) 3) จิตตะ (การเอาใจใส่รับผิดชอบกับงานวิชาการระดับปฐมวัย) และ 4) วิมังสา (การพินิจพิจารณาและใช้ปัญญาตรวจสอบงานวิชาการระดับปฐมวัย) โดยมีองค์ความรู้ ประกอบด้วย 1) การวางแผน 2) การดำเนินการ 3) การติดตามและประเมินผล 4) การพัฒนาปรับปรุงเพื่อดำเนินงานการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อไป

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
 - 1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำหลักอิทธิบาท 4 ไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนและพัฒนางานวิชาการระดับปฐมวัย โดยส่งเสริมบรรยากาศการทำงานที่สร้างความรักในวิชาชีพและความร่วมมือของครูในการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้
 - 1.2 ครูปฐมวัยควรประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ เช่น การออกแบบกิจกรรมที่เน้นความตั้งใจ ความรับผิดชอบ และการสะท้อนผลการจัดกิจกรรม เพื่อนำไปปรับปรุงการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง
 - 1.3 สถานศึกษาควรใช้ผลการวิจัยเป็นแนวทางในการพัฒนาระบบนิเทศภายใน โดยเน้นการให้คำปรึกษา การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการสะท้อนผลการปฏิบัติงาน เพื่อยกระดับคุณภาพการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัย
2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป
 - 2.1 ควรศึกษาวิจัยเรื่องรูปแบบการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยตามหลักอิทธิบาท 4 ที่ส่งผลต่อคุณภาพพัฒนาการของเด็กปฐมวัยในแต่ละด้าน ได้แก่ ร่างกาย อารมณ์ – จิตใจ สังคม และสติปัญญา
 - 2.2 ควรศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัย
 - 2.3 ควรศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยตามหลักอิทธิบาท 4

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560. กรุงเทพมหานคร: ศุภสภา
ลาดพร้าว.
- ไกรวัลย์ รัตน์. (2560). การศึกษาปัญหาการจัดการศึกษาปฐมวัยในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัย
ราชภัฏพิบูลสงคราม.
- ดิเรกฤทธิ์ ยุเหล็ก. (2565). การใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตาม
ทฤษฎีของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานการศึกษา เทศบาลนครภูเก็ต. วารสารมณีเชษฐาราม
วัดจอมมณี, 5(3), 55-56.
- นันทิชา ตั้งมั่น. (2568). การบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2. วารสารเสียงธรรมจากมหายาน, 11(2), 380.
- ยุพธนา เกื้อกุล. (2560). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนา อิสลาม
จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อสร้างผู้เรียนสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์. คุชชินีพนธ์ปรัชญาคุชชินี
บัณฑิต. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- วณิชสุรางค์ ศิริกรจรัส. (2567). แนวทางการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยของโรงเรียนในอำเภอนครไทย
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 3. วารสารการบริหารและสังคม
ศาสตร์ปริทรรศน์, 7(5), 57.
- สาธิตา แดงภิรมย์ และนันทิยา น้อยจันทร์. (2565). แนวทางการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยตามกรอบ
มาตรฐานหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ของโรงเรียนในสำนักงานเขตจอมทอง
สังกัดกรุงเทพมหานคร. วารสารศึกษาศาสตร์ปริทัศน์ คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 37(3), 11-12.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2559). อิทธิบาท 4 สังกะวัตถ์ 4 สร้างการทำงานให้เป็น
สุข. แหล่งที่มา <https://www.thaihealth.or.th/?p=241812> สืบค้นเมื่อ 18 สิงหาคม 2567.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3. (2567). โรงเรียนในสังกัด สพป.
นครศรีธรรมราช เขต 3. แหล่งที่มา <http://sch.nst3.go.th/> สืบค้นเมื่อ 21 สิงหาคม 2567.